

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมศึกษา

2.1. ทฤษฎีการจัดการความรู้

การทบทวนวรรณกรรมศึกษาในบทนี้ หมายถึง การสร้างสมมุติฐานกรอบมาตรฐานในการวินิจฉัยสั่งคดี (Standard Framework for Criminal Prosecution: SFCP) ขึ้น เป็นกรอบต้นตุนทางปัญญาเพื่อสร้างเอกภาพและหลักประกันในการใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการ

หลักประกันนั้น ต้องศึกษาค้นปัจจัยต้นตุนทางปัญญา และองค์ประกอบอันเกี่ยวข้องที่องค์กรจำเป็นต้องมี ได้แก่ ศึกษาถึงปัจจัย (Factor) ต้นตุน (Capital) องค์ประกอบ (Structure) ของระบบนั้น โดยรอบด้าน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า หลักการของ Skandia 1 มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์ เพราะโดยแนวทางดังกล่าวมองเห็นปัจจัยในมิติของต้นตุนในระนาบต่างๆ อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาในมิติของ Intellectual Capital (IC) ต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบของ SFCP

2.2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ทฤษฎีทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) Leif Edvinsson ได้นำออกเผยแพร่ ในหนังสือ ชื่อ Intellectual Capital: Navigating the New Business Landscape⁴ ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

เมื่อกล่าวถึง Learning Organization ศาสตราจารย์ Peter Senge จาก MIT เสนอว่าการคงอยู่ของบริษัทต้องทำให้บริษัทกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยต้องให้ ขบวนการเรียนรู้ดำเนินต่อไปไม่หยุดทั้งบริษัท โดยมีหลักการจำนวน 5 ข้อ ที่ต้องทำคือ

⁴ Roos J., Roos G., Dragonetti N., Edvinsson L., "Intellectual Capital: Navigating the New Business Landscape," New York University Press, 1998, ISBN 0-8147-7512-8 page 23-58.

1. สร้างมุมมองร่วมกัน (Share Vision)
2. สร้างองค์ความรู้ร่วมกันแบบเป็น Team
3. สร้างนิสัยรักการเรียนรู้เพิ่มเติมให้แก่พนักงานบริษัท
4. กระตุ้นเปลี่ยนความคิดของพนักงาน (Mental Model)
5. คิดและมองทุกสิ่งเป็นระบบและวงจร

แต่ทฤษฎี Learning Organization ของ Peter Senge นี้ Leif Edvission เจ้าของทฤษฎีทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) มองว่า ยังมีจุดอ่อนกล่าวคือ เป็นการเน้นพัฒนาความรู้ ไม่เน้นการใช้ความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหา แต่ทฤษฎีทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) หรือ อาจเรียกว่า “IC” จะเน้นเอาความรู้ที่สะสมใช้ไปแก้ปัญหของบริษัท

IC ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge) โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ IC จึงมีความหมายกว้างกว่าความรู้ สามารถกำหนดเป้าหมายทำให้เห็นจริงและวัดได้ถึงมูลค่าของ IC

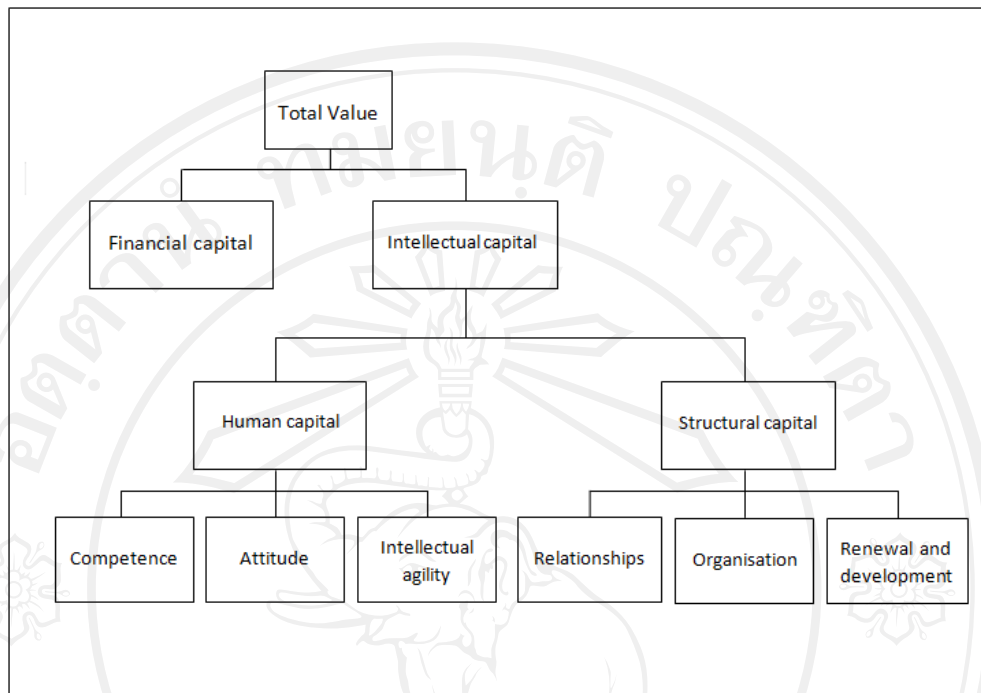
IC สามารถนิยามได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ

ในแง่บวก IC คือ ผลรวมขององค์ความรู้ของพนักงานบริษัท และนำมาปฏิบัติใช้งานได้จริง ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และขบวนการต่างๆ

ในแง่ลบ IC คือ สิ่งของตีมูลค่าได้แต่จับต้องไม่ได้ โดยสามารถแยกความแตกต่างจากมูลค่ารวม (Total Value) และมูลค่าทางการเงิน (Financial Value)

ในโลกใหม่ของการเปลี่ยนแปลง ทรัพย์สินที่มองไม่เห็น(ซ่อนอยู่) กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของทุกบริษัท ที่ต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะทำให้บริษัท เป็นต่อคู่แข่งกัน ฉะนั้น ทรัพย์สิน ที่มองไม่เห็น IC ควรได้รับความสนใจและมีการพัฒนาวิธีการบริหารแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา

Leif Edvission ได้เสนอทฤษฎี IC ตาม Model ดังนี้

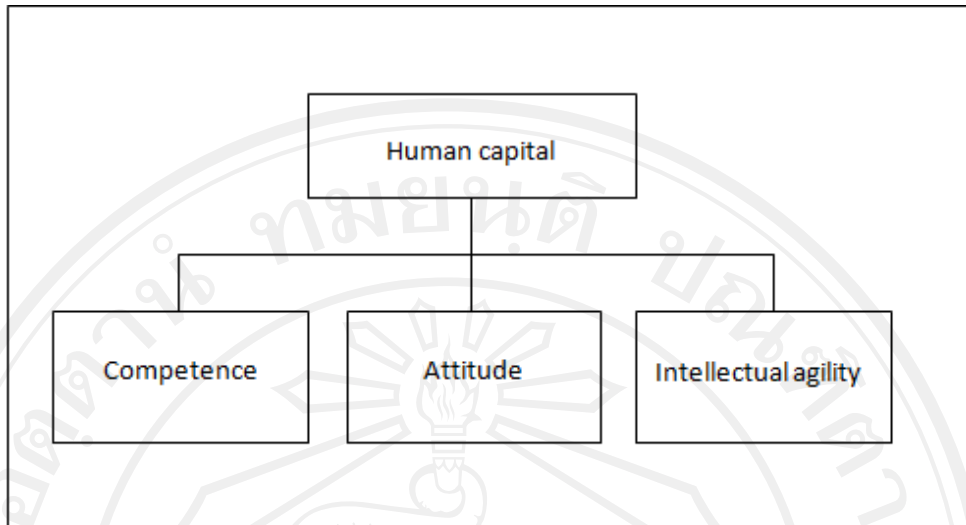

รูปที่ 2.1. Model การประเมินต้นทุนทางปัญญาของ Skandia

โดยอธิบายว่า IC มีองค์ประกอบมาจาก

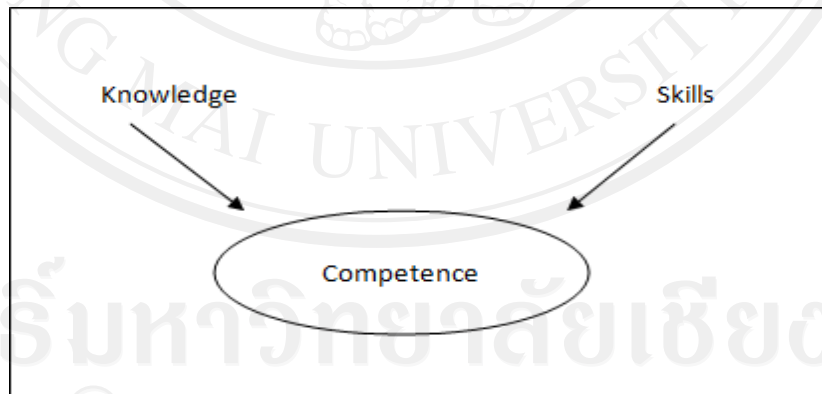
1. ทุนบุคลากร (Human Capital)
2. ทุนโครงสร้าง (Structural Capital)

1. ทุนบุคลากร Human capital เป็นทุนทางปัญญาที่สำคัญที่สุด โดยเป็นการให้ความสำคัญต่อพนักงานในบริษัท กล่าวคือ เมื่อใดที่บุคลากรสำคัญของบริษัทลาออกก็จะทำให้หุ้นของบริษัทนั้นในตลาดหลักทรัพย์ตกลงทันที เช่น หุ้นของบริษัท Seatehi & Seatehi ยักษ์ใหญ่วงการโฆษณาของโลกตกลง 10.10% ทั้งนี้ที่ประธานบริษัทและผู้ร่วมก่อตั้งลาออก แสดงว่าบุคลากรมีความสำคัญต่อทุกบริษัท โดยมูลค่าบางส่วนของบริษัทคือทุนบุคลากรและไม่อยู่ในความควบคุมของบริษัท ฉะนั้น ทุกบริษัทต้องทำทุกวิถีทางที่จะรักษานักงานของบริษัท เช่น แบ่งส่วนกำไรให้พนักงานในรูปแบบของหุ้นกู้ (Bond) หรือให้ความสำคัญของการฝึกอบรมและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทุนบุคลากรสามารถแยกออกเป็น

รูปที่ 2.2. ทุณนุคคการ

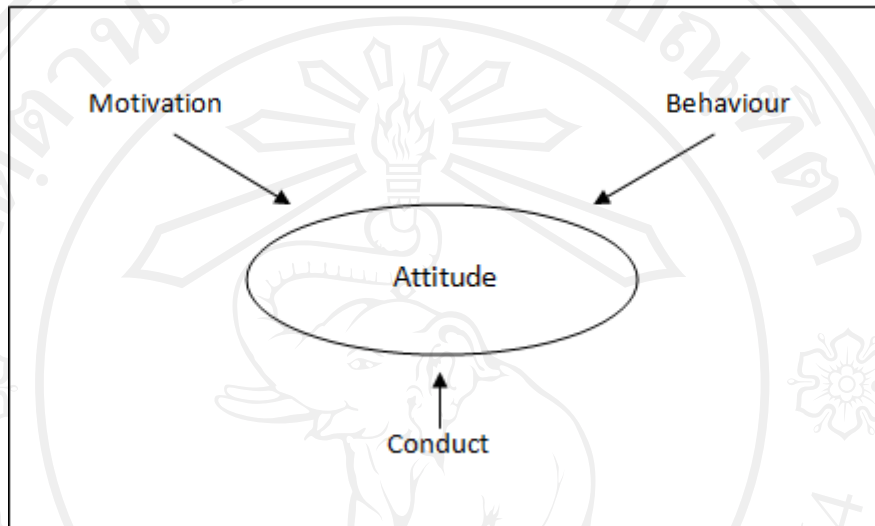
Competence หมายถึง ความรู้ความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าอันเนื่องมาจากความรู้ ฝีมือ ความปราดเปรื่อง และ Know how ของพนักงาน นับว่าเป็นสาระสำคัญของทุนนุคคการที่แสดงให้เห่นว่บริษัทนั้นทำอะไร ได้บ้าง เราเชื่อว่าความรู้ (Knowledge) และฝีมือ (Skills) เป็นเกณฑ์หลักของ Competence ดังแสดงในรูปที่ 2.3.

รูปที่ 2.3. สมรรถนะ

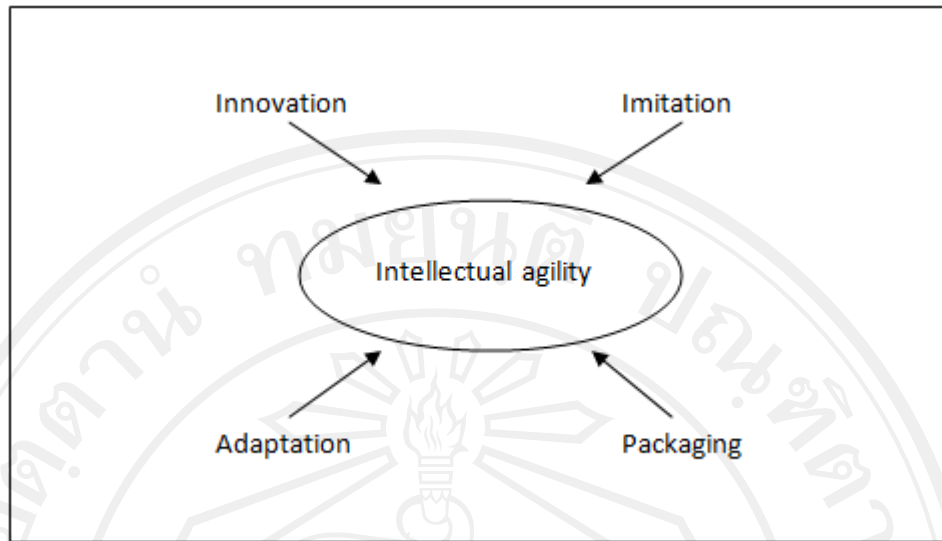
Attitude ความรู้และฝีมือ ไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่างบริษัทต้องการบรรยากาศของพนักงาน ที่เต็มใจหรือแรงจูงใจที่จะใช้ความรู้หรือฝีมือของพนักงานมาสร้างผลประโยชน์ของบริษัท เพื่อกระตุ้นให้บริษัทบรรลุเป้าหมายหมาย สิ่งนั้นเรียกว่า ทศนคคค (Attitude) ถือว่เป็นความสามารถนคคอ่อน (Soft Competent) บริษัทจะประสบผลสำเร็จทางธุรกิจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทศนคคคของพนักงาน

ตัวอย่างบางบริษัท เช่น Mckinsey and Procter & Gamble จะคัดเลือกพนักงานที่มีทัศนคติดีก่อน และนำมาสร้างความสามารถ (Competent) ในภายหลัง ทัศนคติมีปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการที่มีผลต่อ ทัศนคติ คือ แรงกระตุ้น (Motivation) พฤติกรรม (Behavior) และความประพฤติ วินัย (Conduct) ดังแสดงในรูปที่ 2.4.

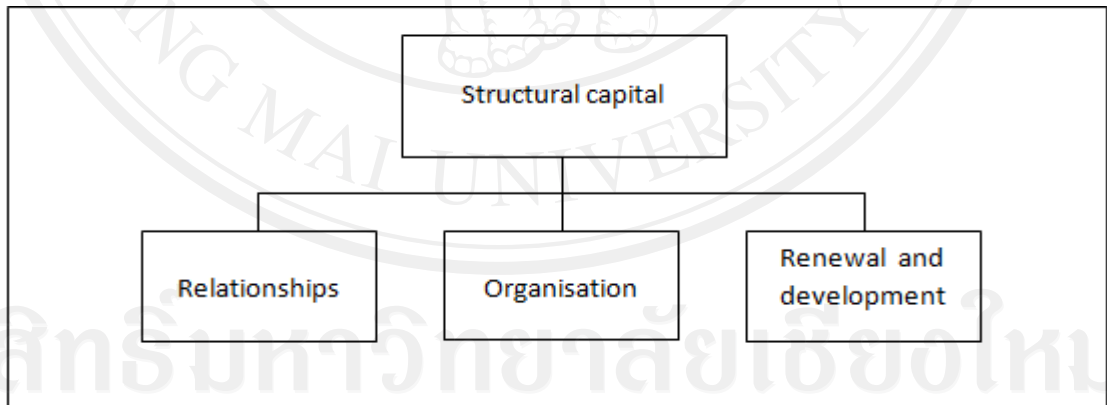
รูปที่ 2.4. ทัศนคติ

Intellectual agility ความมีสติปัญญาในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการประดิษฐ์ หมายถึง เป็นการใช้ความรู้และฝีมือที่มีอยู่เดิมนำไปปรับปรุง ประยุกต์ สร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้แก่บริษัทได้ ทำให้ธุรกิจบริษัทขยายกิจการออกไปได้โดยอาศัย ปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ คือการสร้างนวัตกรรม (Innovation) การระดมใช้ประสบการณ์ (Initiation) การปรับใช้ความรู้ (Adaptation) และการรวมความรู้ (Packaging)

รูปที่ 2.5 ความสามารถในการปรับใช้ความรู้

2. **ทุนโครงสร้าง (Structural Capital)** หมายถึง ข้อมูลทั้งหมด แผนผังบริษัท ขบวนการผลิต ทรัพย์สินทางปัญญาและทุกสิ่ง ซึ่งมีมูลค่าต่อบริษัทที่บริษัทเป็นเจ้าของได้ แต่ทุนบุคลากรไม่ใช่ของบริษัท บริษัท Scandia ได้ให้นิยามทุนโครงสร้างไว้ว่า คือทุนทางปัญญาที่คงอยู่ที่บริษัทหลังจาก ที่พนักงานบริษัทเลิกงานแล้ว เราจะอธิบายทุน โครงสร้าง ตามรูปที่ 2.6

รูปที่ 2.6 ทุนเชิงโครงสร้างธุรกิจ

2.1 Relationship บุคคลภายนอกของบริษัท เช่น

ทุนความสัมพันธ์ แสดงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขององค์กรกับ

- 2.1.1 ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customers)
- 2.1.2 ความสัมพันธ์กับผู้ผลิตหรือบริการ (Suppliers)
- 2.1.3 ความสัมพันธ์กับผู้ถือหุ้น (Shareholders)

2.1.4 ความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ (Other Stakeholders)

2.1.5 ความสัมพันธ์กับพันธมิตรทางการค้า (Alliance Partners)

มีผลให้ลดต้นทุนของบริษัทลง ทำให้คุณภาพสินค้าและบริการมีการพัฒนาดีขึ้น ลูกค้ามีความพึงพอใจและรักษาลูกค้าไว้ได้หรือผู้ถือหุ้นเข้าใจและเข้ามามีบทบาทในบริษัทมากขึ้น หรือการเป็นพันธมิตรทางการค้าระหว่างบริษัทซึ่งปัจจุบันเป็นกลยุทธ์หลักของหลายบริษัท ซึ่งมีการประกาศการเป็นพันธมิตรกันแทบทุกวัน ซึ่งอาจมีหลายรูปแบบตั้งแต่ร่วมทุนหรือเพียงทำข้อตกลงกัน เช่น ระหว่าง British Airway กับ American Airline หรือ Intel กับ Microsoft เป็นต้น

2.2 Organization ทุนในองค์กรคือ ทุนที่เป็นกายภาพสนับสนุนการผลิตหรือบริการขององค์กรประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. Infrastructure โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ อาคารสถานที่ น้ำ ไฟฟ้า ส่วนงานสนับสนุนด้านการเงินและบุคลากร สำนักงานสำหรับบุคลากร รวมทั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในการทำงาน

2. Process กระบวนการ อุปกรณ์เทคโนโลยี เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตหรือให้บริการลูกค้า รวมทั้งเอกสารคู่มือการทำงานต่างๆ

3. Culture วัฒนธรรมองค์กร วิถีชีวิต ค่านิยม และธรรมเนียมประเพณีของพนักงาน สำหรับสัญลักษณ์ก็เป็นส่วนสำคัญที่สุดของวัฒนธรรมที่มีผลผลิตมาจากความสัมพันธ์ภายในองค์กรมากกว่าความสัมพันธ์ภายนอกองค์กร โดยเป็นเครื่องยืนยันความเป็นตัวตนและสถานะของบริษัทให้บุคคลภายนอก เช่น ลูกค้า หรือผู้แทนจำหน่ายให้รับรู้และยอมรับ จึงถือว่า สัญลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของทุนองค์กร

2.3 Renewal and Development Capital แบบจำลองทุนการพัฒนาและการพัฒนาต่อยอด

องค์กรไม่สามารถอยู่นิ่งได้เนื่องจากมีการแข่งขันในอุตสาหกรรมธุรกิจต่างๆ อยู่ตลอดเวลา จำเป็นต้องมีการคาดการณ์พัฒนาความสามารถไว้ล่วงหน้า โดยควรพัฒนาต่อยอด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า รักษาฐานลูกค้า รวมทั้งต่อยอดความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ เช่น พัฒนาขยายธุรกิจใหม่ ออกผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรม สัมมนาดูงาน และการสร้างนวัตกรรมโดยการวิจัยพัฒนาสินค้าและบริการ

Model ของ Scandia

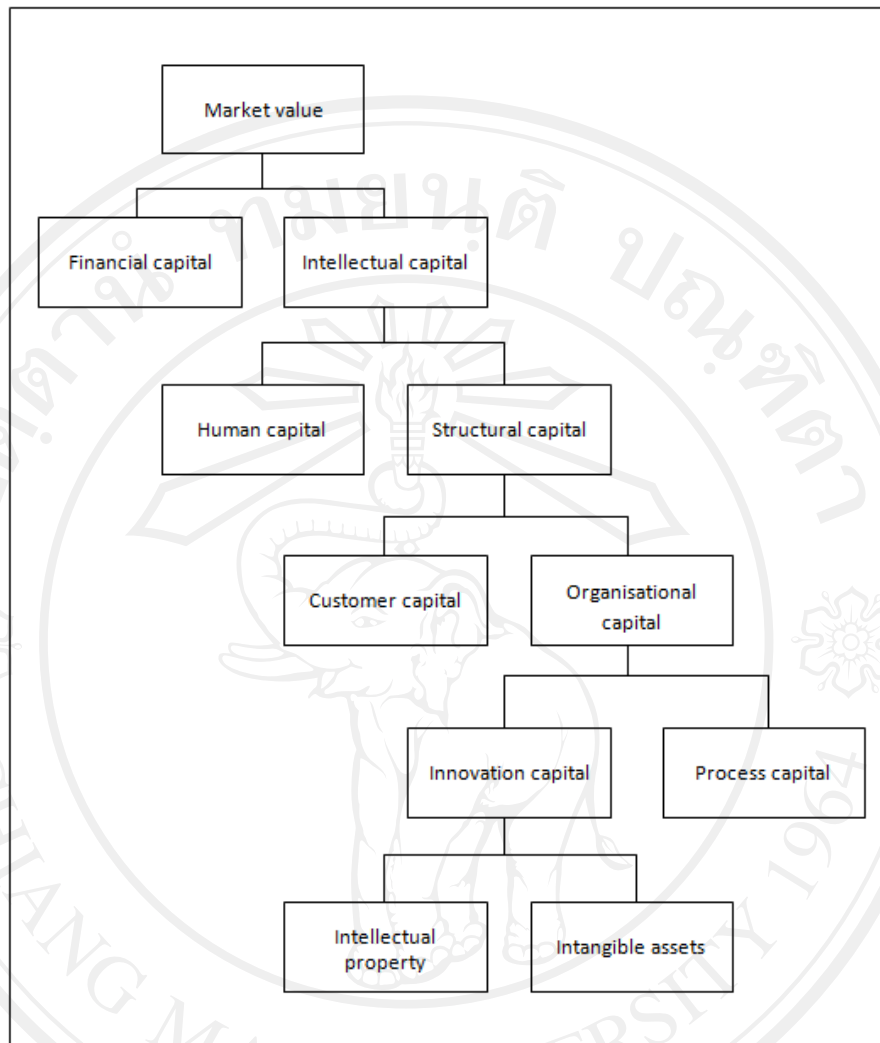
บริษัท Scandia เป็นบริษัทประกันภัยและบริษัทการเงินของประเทศสวีเดน ในปี ค.ศ. 1993-1994 บริษัท Scandia ได้แบ่งมูลค่าทรัพย์สินของบริษัทแสดงในตลาดหลักทรัพย์ ออกเป็น 2 ประเภท

1. Financial Capital ทุนการเงินเป็นทรัพย์สินที่สามารถมองเห็น มีมูลค่าทางการเงินและจับต้องได้ เช่น เงินหมุนเวียนของบริษัท อาคารสำนักงาน โรงงาน และเครื่องจักร ตลอดจนสินค้าและบริการของบริษัท

2. Intellectual Capital ทุนทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ (Invisible Assets) โดยบริษัทได้รายงานทรัพย์สินประเภทนี้ไว้ในภาคผนวกจำนวนหลายหน้าในรายงานประจำปี

ต่อคณะกรรมการกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 บริษัท Dow Chemicals ของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้ถือเป็นแบบอย่างจากบริษัท Scandia โดยเริ่มรายงานมูลค่าและค่าใช้จ่ายทุนทางปัญญา ต่อสาธารณชน เพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นบริษัททราบถึงมูลค่าที่แท้จริงของบริษัท รวมถึงการได้มาถึงทรัพย์สินเหล่านี้ ในรายงานแต่ละบริษัทอาจแตกต่างกันในเรื่อง การวัดปริมาณและการใช้สอยทรัพย์สินทุนทางปัญญา รวมตลอดถึงการกระทำเพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินประเภทนี้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 บริษัท Scandia ได้ใช้แนวคิดของ Edvinsson ซึ่งเป็นที่ปรึกษาเพื่อบริหารทุนทางปัญญาที่ซ่อนอยู่เป็นมูลค่าอีกส่วนหนึ่งในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นตัวชี้วัดในการประเมินทรัพย์สินมาประยุกต์ใช้และผสมกับแนวคิดดุลดัชนี (Balance Scorecard) ของ Kaplan ที่มองถึงความสมดุลของสมรรถนะทางการเงิน ความพึงพอใจลูกค้า กระบวนการทางธุรกิจภายในองค์กร การเรียนรู้และการเติบโตขององค์กร มาสร้างเป็นแบบจำลองทุนทางปัญญาขึ้น เรียกว่า Scandia Model เพื่อการรักษามูลค่าหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ ดังแสดงในรูปที่ 2.7

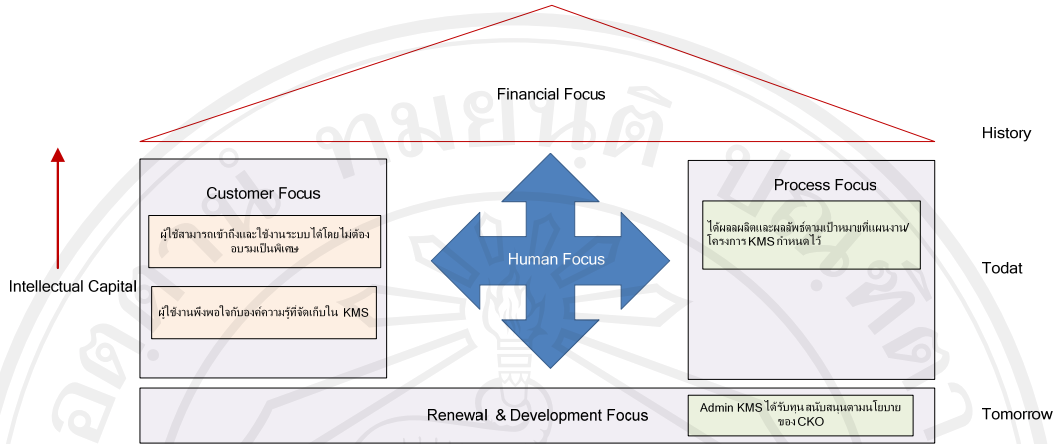

รูปที่ 2.7 แบบจำลองทุนทางปัญญา Skandia I

นอกจากนี้ การนำ Skandia I มาสู่การปฏิบัตินั้น ได้มีการปรับปรุงแผนภูมิในการดำเนินงาน เป็น Skandia II เป็นแบบจำลองตัวบอกลักษณะให้กับองค์กร ในรูปแบบ House Model โดยให้ทุนบุคลากรเป็นทุนที่สำคัญที่สุด เป็นแกนกลางของทุนทั้งหมด ซึ่งได้แก่

1. ทุนทางการเงิน (Financial Focus) หากบุคลากรมีความสามารถสูง คือ มีรายได้ต่อคนสูง ส่งผลถึงทุนด้านลูกค้า ต่อไป
2. ทุนด้านลูกค้า (Customer Focus) ได้แก่ ทุนด้านลูกค้า ในการให้บริการหรือการส่งมอบสินค้า การบริหาร และการบริหารหลังขาย ทำให้ลูกค้าพอใจ
3. ทุนด้านกระบวนการ (Process Focus) เป็นผลเมื่อบุคลากร มีผลผลิตสูง บุคลากรขยัน มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี หรือ มีสมรรถนะสูง

4. ทุนในการพัฒนา (Renewal and Development Focus) เป็นผลจากการที่บุคลากรมีการเรียนรู้ ทำการวิจัยพัฒนาและใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ตัดสินใจ ดังแสดงในรูปที่ 2.8

รูปที่ 2.8 House Model ของ SKANDIA II

2.2.2. หลักการสำคัญของพนักงานอัยการ

องค์กรอัยการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 255 โดยมีพนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ใน 4 ภารกิจหลักตาม พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 คือ การอำนวยการยุติธรรมในคดีอาญา การรักษาสภาพประโยชน์ของรัฐ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนและซึ่งการอำนวยการยุติธรรมในคดีอาญาเป็นภารกิจหลักของพนักงานอัยการและระบบงานอัยการในต่างประเทศ โดยพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีทั้งว่าต่างและแก้ต่างคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

งานดำเนินคดีอาญา (ว่าต่าง) อาจจำแนกตามขั้นตอนการปฏิบัติได้เป็นสามกลุ่มงานใหญ่ คือ

- ก) งานตรวจสำนวนการสอบสวนและพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดี
- ข) งานจัดทำคำฟ้อง
- ค) งานดำเนินคดีในศาล

ซึ่งขั้นตอนจะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ สำนักงานอัยการ สูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 และคำสั่งหรือหนังสือเวียนของ สำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติไว้ ซึ่งขั้นตอนงานตรวจสำนวนการสอบสวน และพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดี ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนแรกที่จะวินิจฉัยเด็ดขาด ว่าผู้ถูกกล่าวหาสมควรถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลหรือไม่ หรือถูกปล่อยตัวไปสู่อิสรภาพ โดยมี หลักการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการที่นานาประเทศใช้อยู่ปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principles) กับหลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principles)

1. หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principles)

มีหลักการอยู่ว่า เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนโดยไม่คำนึงว่าจะมีการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือไม่ เมื่อสอบสวนแล้วพนักงานอัยการเห็นว่า มีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดกฎหมาย ต้องยื่นฟ้องต่อศาลเสมอ ซึ่งถือเป็นหลักประกัน ความเสมอภาค ป้องกันมิให้เกิดการใช้อิทธิพลที่มีขอบต่อการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ เมื่อ พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลแล้วจะถอนฟ้องไม่ได้ เพราะถือว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว ซึ่ง แสดงถึง “หลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้” (Immutabilitätsprinzip)

หลักการดำเนินคดีโดยเด็ดขาดหรือหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายจะมีศาล เป็นองค์หลัก โดยศาลจะมีอำนาจและบทบาทตั้งแต่ขั้นสอบสวน ตรวจสอบ และวินิจฉัยสั่งคดี โดย พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานความคืบหน้าในการสอบสวนคดีทุกระยะ การจับกุมและตรวจ ค้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีหมายศาลเท่านั้น และที่ปรากฏรูปแบบชัดเจนที่สุดก็คือ การมีศาลสอบสวน (Investigating Magistrate) ซึ่งปรากฏในหลายประเทศทางภาคพื้นยุโรป และในอเมริกา และใน อเมริกากลางและใต้⁵ เช่น บราซิล เปรู ชิลี และคอสตาริกา เป็นต้น การตัดสินใจว่าจะฟ้องร้อง ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับพิจารณาว่าการกระทำของผู้ต้องหาเข้าองค์ประกอบ ความผิดในกฎหมายครบถ้วนหรือไม่เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาได้ว่าการกระทำเข้าองค์ประกอบ ความผิดแล้วพนักงานอัยการก็ต้องยื่นฟ้องต่อศาลเสมอ และในบางกรณีที่แม้พนักงานอัยการจะ ได้วินิจฉัยสั่งไม่ฟ้องแล้ว ศาลก็ยังมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากมี ความเห็นแตกต่างจากพนักงานอัยการ ศาลก็มีอำนาจสั่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลได้ รูปแบบและเนื้อหาของ การพิจารณาคดีในระบบนี้ มีลักษณะของระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ผู้พิพากษาจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดีนั้นอย่างกว้างขวาง โดยอาจมี อำนาจออกคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อหาพยานหลักฐานมาสู่

⁵ สุข เปรุณาวิน, ระบบอัยการในต่างประเทศ.(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาไถไทย, 2507).

ศาลให้ได้ พนักงานอัยการและทนายความมีบทบาทเสมือนเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ของศาลเท่านั้น หลัก
 ดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายจึงเป็นหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมายและนอกจากนี้ยังเป็น
 เพราะคุ้มครองเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ฟ้องร้องอีกด้วย กล่าวคือ ป้องกันมิให้มีการใช้อิทธิพลที่
 มีขอบด้วยความยุติธรรมต่อเจ้าพนักงานนั้น ทำให้การบังคับการ ให้เป็นไปตามกฎหมาย
 (Law Enforcement) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค แต่มีผลเสียตรงที่ขาดความยืดหยุ่น
 และทำให้การใช้กฎหมายเป็นไปอย่างกระด้างเกินไป

2. หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principles)

ถือว่าการดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement)
 เป็นภารกิจและความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารทั้งสิ้น ส่วนฝ่ายตุลาการนั้นถือว่าเป็นอำนาจว่าด้วย
 การวินิจฉัยคดี (Adjudication) ซึ่งมีเนื้อหาเป็นคนละส่วนกับการบังคับใช้กฎหมาย ระบบความ
 ยุติธรรมทางอาญาที่ใช้หลักดำเนินคดีโดยดุลพินิจ จึงเป็นระบบที่ให้เจ้าพนักงานในฝ่ายบริหารมี
 บทบาทเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Indispensable Organ) ในกระบวนการยุติธรรม การดำเนินคดีทั้ง
 ปวงตั้งแต่ ชั้นจับกุมสอบสวน และบังคับคดีในระบบจะอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร
 ศาลจะมีบทบาทเกี่ยวข้องเฉพาะเรื่องที่เกิดข้อสงสัยสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่น จับกุม คุม ขัง ตรวจค้น
 และวินิจฉัยสั่งคดี เป็นต้น เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานก็อาจไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ด้วย
 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลแต่ละคดีไป การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้เปิดได้เปิดโอกาสให้
 พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งคดี อย่างกว้างขวาง โดยพิจารณาถึงภูมิหลังของอาชญากร
 สิ่งแวดล้อม ตลอดจนรัฐประศาสนนโยบาย พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องในคดีบางคดีได้
 แม้จะปรากฏว่าพยานหลักฐานเพียงพอมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง โดยให้ใช้ดุลพินิจ
 พิจารณาความเหมาะสมเรื่องต่างๆ ไป ซึ่งในการพิจารณาทางด้านสังคม ด้านรัฐประศาสนนโยบาย
 และด้านอาชญาวิทยา จะเป็นว่าประกอบอันสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนกว่าข้อพิจารณาด้านกฎหมาย
 ตลอดจนเมื่อมีการยื่นฟ้องแล้วพนักงานอัยการอาจพิจารณาถอนฟ้องในภายหลังได้⁶

หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเป็นหลักช่วยคลายความเข้มงวดในการใช้
 กฎหมาย อันเนื่องมาจากทฤษฎีการลงโทษในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ในปัจจุบันประเทศต่างๆ
 ส่วนมากได้เลิกใช้ทฤษฎีแก้แค้น (Bergeltungsheorie) และเห็นว่าการลงโทษจะต้องให้เหมาะสมกับ
 ความผิดและความชั่วของผู้กระทำผิดเพื่อให้เขาได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง ไม่กระทำ
 ความผิดเช่นนั้นซ้ำขึ้นอีก และเพื่อให้เขากลับสู่สังคมอีกได้ประเทศที่ใช้หลักการฟ้องคดีตาม

⁶ อติสร ไชยคุปต์. "ดุลพินิจของอัยการในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522

ดุลพินิจ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม มอลต้า เนเธอร์แลนด์ อิสราเอล ไทย ฯลฯ เป็นต้น

ระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติว่า

(1) ในกรณีที่มีความเห็นสังวรไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

มาตรา 143 ดังกล่าวไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องพนักงานอัยการไว้ ซึ่งต่างจากการพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องของศาลซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ว่า

ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานอัยการได้ดุลพินิจในการสั่งคดีได้ค่อนข้างกว้างขวางนักวิชาการจึงเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาของไทยใช้หลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (Opportunity principle) คือ เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานการสอบสวนแล้ว มีเหตุควรเชื่อว่า ผู้ต้องหากระทำความผิด เมื่อคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่สังคมจะได้รับจากการฟ้องคดี และคำนึงถึงผลร้ายที่เกิดแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องจากการฟ้องคดีแล้ว ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดของเขา รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ที่สมควรอัยการ ก็อาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้เสมอ และเมื่อฟ้องคดีไปแล้วหากมีเหตุผลสมควรก็อาจยุติคดีได้ด้วยการถอนฟ้อง หลักการฟ้องตามดุลพินิจนี้มีผลดีตรงที่ทำให้อัยการสามารถใช้ดุลพินิจอย่างยืดหยุ่น ปรับเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี และลดความกระด้างของกฎหมายไปได้ในตัว ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักการฟ้องตามกฎหมาย (Legality principle) เมื่ออัยการพิจารณาพยานหลักฐานการสอบสวนแล้วมีเหตุผลเชื่อว่า ผู้ต้องหากระทำความผิด อัยการมีหน้าที่ต้องฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลเสมอ และเมื่อฟ้องแล้วจะยุติคดีด้วยการถอนฟ้องไม่ได้ การยื่นฟ้องคดีตามกฎหมายนี้มีผลดีตรงที่ว่าทำให้การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค แต่การฟ้องคดีประเภทนี้มีผลเสียตรงที่ขาดความยืดหยุ่น และทำให้ใช้กฎหมายอย่างกระด้างเกินไป

เนื่องจากพนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดังกล่าวจึงมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาในฐานะทนายแผ่นดิน ซึ่งมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม และสิทธิเสรีภาพของประชาชน นอกจากพนักงานอัยการมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่คงไม่พอ พนักงานอัยการต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความเป็นธรรมพื้นฐาน ดังนั้น พนักงานอัยการจึงต้องมีบทบาทในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมได้แก่

ก. ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งประกอบด้วยหลักการใหญ่ 4 ประการ ได้แก่

ก.1 หลักนิติธรรม ตามมาตรา 3

ก.2 หลักความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ ตามมาตรา 4 และ 30

ก.3 หลักความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมอย่างทั่วถึง ตามมาตรา 40

ก. 4 หลักมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองข้าราชการ⁷ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ตามมาตรา 279

ข. ตามนัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการใหญ่ 6 ประการ ได้แก่

ข.1 หลักนิติธรรม (Rule of Law)

ข.2 หลักคุณธรรม (Morality)

ข.3 หลักความโปร่งใส (Transparency)

ข.4 หลักความมีส่วนร่วม (Participation)

ข.5 หลักความรับผิดชอบ (Accountability)

ข.6 หลักความคุ้มค่า (Utility)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

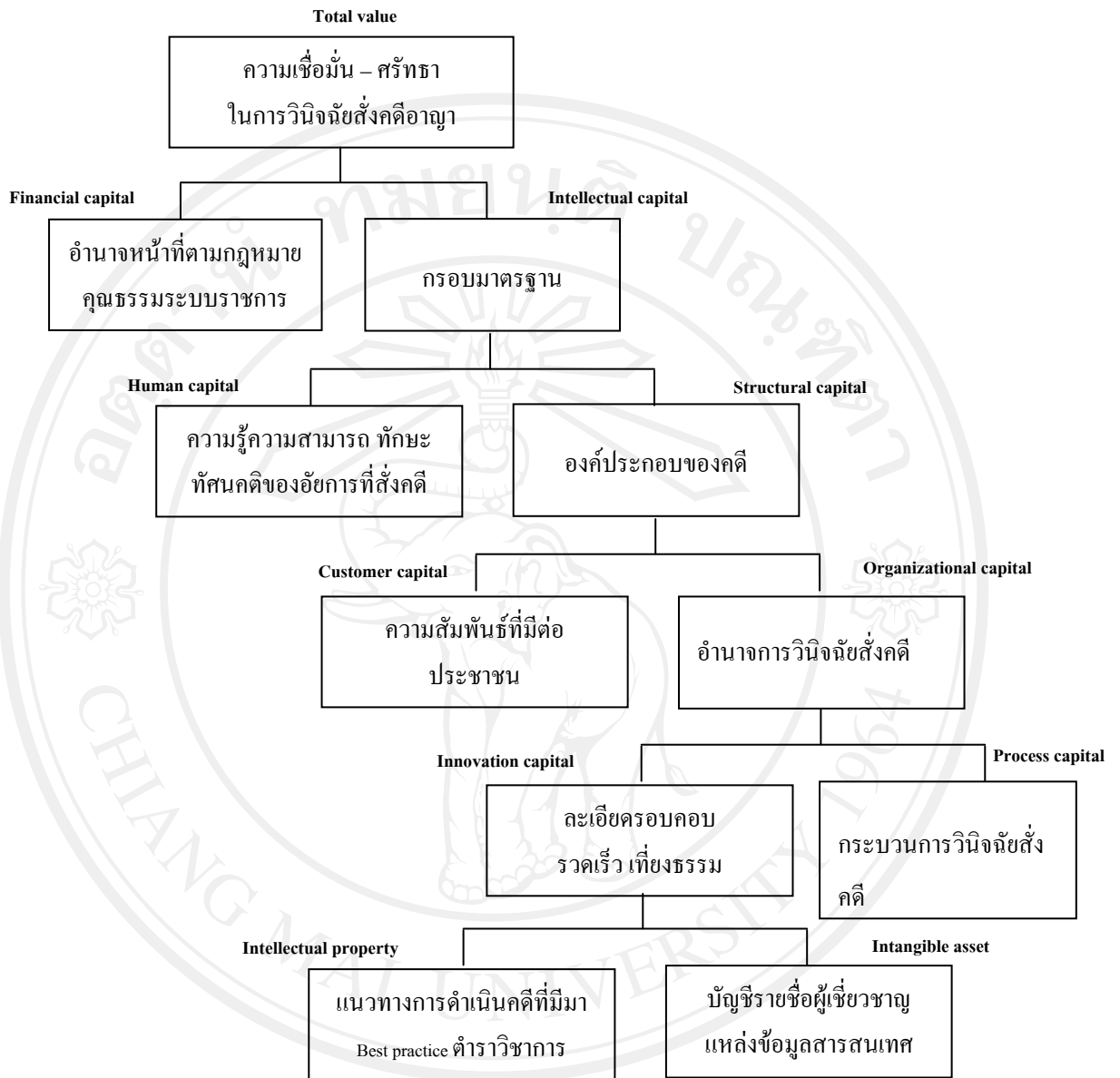
นอกจากบทความในหนังสือ Intellectual Capital Navigating in the New Business Landscape ดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังได้ศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

⁷ ประมวลจริยธรรมข้าราชการฝ่ายอัยการและบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด ตามคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 457/2551 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2551

- 1) ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, “การควบคุมดุลพินิจอัยการ ตามร่างรัฐธรรมนูญ สสร. มาตรา 46 ทวิ” กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง, พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.
- 2) นายกุลพล พลวัน, “ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยอัยการในประเทศไทย”, วารสารอัยการ ฉบับที่ 101 (พฤษภาคม 2529).
- 3) นายกุลพล พลวัน, “บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา”, วารสารอัยการ ฉบับที่ 85 (มกราคม 2528).
- 4) ศ.ดร.คณิต ณ นคร, “ปัญหาในการใช้ดุลพินิจอัยการ”, รวมบทความด้านวิชาการของ ศ.ดร.คณิต ณ นคร. 2540.
- 5) นายอดิศร ไชยคุปต์, “ดุลพินิจของพนักงานอัยการในสิ่งไม่ฟ้องคดีอาญา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2541.
- 6) นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์, “บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544.
- 7) นายประพันธ์ นัยโกวิท, “การอำนวยความสะดวกในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ”, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2538 – 2539.
- 8) สรุปรการสัมมนา การตรวจรับสำนวน การทำความเข้าใจและคำสั่งของพนักงานอัยการ ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 12 – 13 มิถุนายน 2553 จัดโดยสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ สำนักงานอัยการสูงสุด
- 9) “อัยการกับการสั่งคดีโดยเที่ยงธรรม” เอกสารประกอบโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “กฎหมายองค์กรอัยการกับแนวทางปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการสูงสุด วันศุกร์ที่ 24 ธันวาคม 2553 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

2.3.2 สมมุติฐานจากการทบทวนวรรณกรรมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมศึกษาพบว่า กรอบมาตรฐานในการวินิจฉัยสั่งคดี หรือ SFCP ควรประกอบด้วยโครงสร้างของต้นทุนทางปัญญา ตามกรอบ Skandia I ตามแผนภูมิ ต่อไปนี้

รูปที่ 2.9. ต้นทุนทางปัญญาของกรอบมาตรฐาน SFCP

กรอบมาตรฐานในการวินิจฉัยสังคคืออาญา มุ่งเน้นหลักการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา (Trust) ในการวินิจฉัยสังคคืออาญา โดยใช้ทฤษฎีต้นทุนทางปัญญา⁸ ตามแนวทาง Skandia 1 ซึ่งสำนักงานคคืออาญาต้องบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความสมดุล ดังนี้ 1) **ด้าน Financial Capital** หมายถึง ต้นทุนด้านมาตรฐานการสังคคที่ต้องมี เพื่อสร้างความเอกภาพในการวินิจฉัยสังคคของพนักงานอัยการ เพื่อให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้เสียหาย ชุมชน สังคม และรัฐ ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งและมาตรฐานทางจริยธรรม ของสำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 255 วรรคแรก บัญญัติว่า พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ และกฎหมายอื่น

1.2 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ตั้งแต่มาตรา 14 ถึงมาตรา 22

1.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16, 28, 120, 141 – 145

1.4 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง

1.5 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคคืออาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

1.6 คู่มือการดำเนินคคืออาญา

1.7 ประมวลจริยธรรมข้าราชการฝ่ายอัยการและบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด ฉบับลงวันที่ 20 สิงหาคม 2551

2) **ด้าน Intellectual Capital** หมายถึง การสร้างกรอบมาตรฐานการวินิจฉัยสังคค ประกอบด้วยต้นทุนทางปัญญา 5 ประการ คือ

2.1 **Human Capital** หมายถึง ต้นทุนด้านสมรรถนะของพนักงานอัยการ เป็นทุนทางปัญญาที่สำคัญที่สุดที่สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการวินิจฉัยสังคคคืออาญาของพนักงานอัยการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

2.1.1 ความสามารถในการวินิจฉัยสังคค (Competency) ประกอบด้วย

⁸ ทฤษฎีต้นทุนทางปัญญา Leif Edvinsson เป็นการจัดการความรู้เพื่อรักษามูลค่าหุ้นในตลาดเน้นการเอาใจผู้ถือหุ้นหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นถึงความสำเร็จและพึงพอใจในการลงทุนหรือให้การสนับสนุนแข่งขันกับคู่แข่งแสดงศักยภาพทางธุรกิจในอนาคต ทั้งด้านบุคลากร ลูกค้า การค้นคว้าวิจัย และสมรรถนะของกระบวนการทางธุรกิจ สะท้อนถึงความเสี่ยงที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทคู่แข่ง ถ้าบริษัทมีเงินทุนทางปัญญามากกว่ามีเงินทุนมากกว่าสามารถทำอะไรได้ในอนาคต ดังนั้นวิธีการจัดการความรู้จึงเป็นที่นิยมสำหรับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เพื่อการระดมทุน หรือควบคุมมูลค่าหุ้น (Gathering and Analyzing Data) มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและแม่นยำ

2.1.1.1 ความรู้ (Knowledge) สามารถนำความรู้จากตัวบทกฎหมาย (Legal Knowledge) จากคำพิพากษาฎีกา คำชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุด ตลอดจนบทความทางวิชาการ ความรู้ด้านเทคโนโลยีด้านสารสนเทศ (Information Technology Knowledge)

2.1.1.2 ทักษะ (Skills) มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบและวินิจฉัยสังคดี ด้านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Analytical Thinking and system Thinking) ซึ่งต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและรวดเร็ว เพราะความรอบคอบย่อมหมายถึงการพิจารณาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงทุกด้านจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งประโยชน์สาธารณะด้วย ส่วนความรวดเร็วย่อมหมายถึงการเร่งรัดการดำเนินคดีตั้งแต่ต้นจนเสร็จ ไม่รีรอหรือชักช้าโดยไม่จำเป็น⁹

2.1.2.3 ทักษะ (Attitude) โดยที่พนักงานอัยการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ให้เป็นตัวแทนในการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและการดูแลให้เป็นไปโดยหลักนิติธรรมหรือ Rule of laws ประชาชน จึงคาดหวังว่าอัยการย่อมมีความรับผิดชอบทางวิชาชีพ ซึ่งมีคุณลักษณะ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้ รักความเป็นธรรมและเป็นกลาง (Fairness, impartiality) ซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) การวางตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือสร้างศรัทธา (Trust Building) มีจิตบริการสาธารณะและเสียสละ เพื่อส่วนรวม (Service Mind) ความรับผิดชอบในงาน (Accountability) มองโลกในแง่ดี (Optimistic) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) การสอนงานและพัฒนาผู้อื่น (Coachers and Developing Others) การตรงเวลา การมีระเบียบแบบแผน เชื่อฟังคำสั่ง เคารพกฎเกณฑ์ใฝ่เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ตลอดเวลา (Personal Mastery) ควบคุมอารมณ์และบุคลิกภาพ (Personality and Emotion Control) การปฏิบัติตามระเบียบวินัย (Compliance) ความสามารถในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (Working Process Immurement) ความสามารถในการประสานงาน (Coordination) การยึดมั่นในจริยธรรมและคุณธรรม (Conduit of Ethic & Morals) และภักดีต่อองค์กร (Organization Loyalty)

2.2 Customer Capital หมายถึง ต้นทุนทางด้านความสัมพันธ์และหน้าที่ของอัยการที่พึงปฏิบัติต่อประชาชนหรือบุคคลทั่วไป ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินคดีอาญา อันได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลยและพยาน ซึ่งนอกจากจะมุ่งเน้นให้อัยการต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม¹⁰ เคารพสิทธิมนุษยชนทำงานถูกต้องอย่างรวดเร็ว ยึดหลักความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติสองมาตรฐานแล้ว อัยการจะต้องไม่ฟ้องหรือดำเนินคดีต่อไปหาก ข้อกล่าวหาไม่มีมูลไม่น่าสืบพยาน หลักฐาน ที่เป็นปฏิปักษ์กับจำเลย หากได้ทราบหรือมีเหตุ

⁹ หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0001/ว 78 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2537 เรื่องนโยบายบางประการในการ ดำเนินคดีอาญา

¹⁰ พ.ร.บ. องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21

อันควรเชื่อได้ว่าพยานหลักฐานนั้นได้มาโดยวิธีกันชัดต่อกฎหมาย รวมทั้งต้องให้ออกาสต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบ หรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร¹¹

2.2.1 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 ภายใต้อำนาจมาตรา 14 และมาตรา 15 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

2.2.2 สิทธิการตรวจหรือคัดสำเนาให้การยื่นสอบสวนตามข้อ 21 แห่งระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหาย หรือจำเลย ย่อมมีสิทธิขอตรวจหรือคัดสำเนาให้การของตน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตนในชั้นสอบสวนได้ โดยให้หัวหน้าพนักงานอัยการ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

กรณีที่ผู้เสียหาย หรือจำเลย ขอตรวจ หรือคัดสำเนาเอกสารอื่นๆ ในสำนวนการสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานอัยการ พิจารณาตามความเหมาะสม และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการและแก่ผู้อื่น โดยให้นำพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 14, 15 และมาตรา 17 มาพิจารณาประกอบด้วย

ในคดีที่ศาล ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว หากผู้เสียหาย หรือจำเลย หรือผู้มีส่วนได้เสียขอตรวจ หรือคัดสำเนาเอกสารในสำนวนการสอบสวนคดีนั้น ให้หัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

ในการพิจารณาคำขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ต้องพิจารณาสั่งโดยเร็ว ถ้ามีเหตุจำเป็นเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ให้พิจารณาสั่งให้เสร็จภายในวันทำการถัดไป นับแต่เหตุจำเป็นนั้นสิ้นสุดลง

คำสั่งอนุญาต จะต้องบันทึกเหตุผลในการสั่งไว้ให้ชัดเจน และต้องแจ้งผลการพิจารณาพร้อมด้วยเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ให้ผู้อื่นยื่นคำขอทราบโดยเร็ว

เอกสารประกอบคำให้การของผู้เสียหาย หรือจำเลย ในชั้นสอบสวน หมายถึง

1. เอกสารที่ผู้เสียหาย หรือจำเลย นำมอบให้
2. เอกสารที่ผู้เสียหาย หรือจำเลย ลงลายมือชื่อไว้
3. เอกสารที่ผู้เสียหาย หรือจำเลย กล่าวอ้าง หรือให้การพาดพิงถึง ทั้งนี้ การเปิดเผย

จะต้องไม่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมเสียประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 26, 226/1 เพิ่มเติม โดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 11

ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร หรือไม่ ก็ตาม

การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การหรือเอกสารประกอบคำให้การ ให้อุทธรณ์ไปยังอธิบดี โดยจะยื่นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ การยื่นโดยตรงต่ออธิบดีก็ได้

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการ รีบส่งคำอุทธรณ์ที่ได้รับนั้น ไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว ให้อธิบดีดำเนินการตามวามในวรรคสองและวรรคสาม โดยอนุโลม คำสั่งของอธิบดีให้เป็นที่ยุติ

3) Organizational Capital หมายถึง กรอบหรือขอบเขตอำนาจในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนยึดถือแนวคำวินิจฉัยสั่งคดีที่เคยปรากฏมาแล้ว และแนวนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย

3.1 Process Capital หมายถึง กระบวนการวินิจฉัยสั่งคดีอาญา ซึ่งควรเป็นไปตามที่สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ดังนี้

3.1.1 การพิจารณาสำนวนต้องมีความละเอียด รอบคอบ มีข้อเท็จจริงครบถ้วนตามองค์ประกอบของกฎหมาย หากข้อเท็จจริงยังไม่เพียงพอวินิจฉัยสั่งคดีได้ ต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติม จนสิ้นกระแสความ¹² แม้อัตนัยจะครบฝากขัง หรือผลิตฟ้องครั้งสุดท้ายก็ตาม

3.1.2 การพิจารณาสำนวนคดี ต้องกระทำการด้วยความรวดเร็ว หมายถึง การเร่งรัดดำเนินคดีตั้งแต่ต้นจนเสร็จ ไม่รีรอหรือชักช้า หรือทำให้สำนวนคดีค้างเกินสมควร โดยต้องปฏิบัติตามระเบียบ¹³ และหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง¹⁴ โดยเคร่งครัด

3.1.3 การนำระบบ “องค์คณะ” มาใช้ในการพิจารณาสั่งคดีอาญาสำคัญ เพื่อให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ ถูกต้อง เป็นธรรม ตรวจสอบได้ และอำนวยความสะดวกธรรมให้กับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ¹⁵

3.1.4 การพิจารณาสำนวนในการทำความเห็นหรือคำสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ ได้มีระบบกลั่นกรองความเห็นหรือคำสั่งตามระบบบังคับบัญชาจากพนักงานอัยการ

¹² ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ข้อ 49 ในการพิจารณาสำนวน พนักงานอัยการต้องให้ความสำคัญกับสำนวนทุกประเภท ต้องพิจารณาและสั่งสอบสวน ให้เสร็จสิ้นกระแสความ ด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว แล้วจึงมีความเห็นและคำสั่ง

¹³ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ข้อ 5

¹⁴ หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0018 (สฝสท)/ว 93 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2540 เรื่องการทบทวนข้อความเข้าใจและเร่งรัดการปฏิบัติเกี่ยวกับรายงานบัญชีสำนวนค้าง

¹⁵ หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0003 (สฝสท)/ว 123 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2548

เจ้าของสำนวน ทำความเห็นเสนอผู้กำกับการ เพื่อความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการ หรือต่อไปยังอธิบดีอัยการ หรืออัยการสูงสุด เพื่อพิจารณาสั่งในที่สุด แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 6, 30, 48, 51 – 54, 78, 92 และ 93

3.1.5 ขั้นตอนการสั่งคดีอาญา อาจจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การสั่งการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140
2. การสั่งให้ความเห็นชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142
3. การสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (รวมทั้งการสั่งอุทธรณ์ ฎีกา ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกา)

วัตถุประสงค์ของการสั่งคดี การที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีใดนั้น จะต้องกระทำอย่างระมัดระวัง โดยพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายโดยละเอียด และเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการ มีอยู่ 4 ขั้นตอน¹⁶

ขั้นตอนที่ 1 คือ พิจารณาเงื่อนไขให้อ่านจําแนกคดีหรือเงื่อนไขระดับคดี ซึ่งหากถ้าเงื่อนไขระดับคดีดังกล่าว พนักงานอัยการต้องสั่งยุติการดำเนินคดีเพราะเหตุนี้

ขั้นตอนที่ 2 ว่าการกระทำตามข้อเท็จจริงในคดีนั้นเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ ซึ่งหากการกระทำที่ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด พนักงานอัยการก็ต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

ขั้นตอนที่ 3 คือเกณฑ์การวินิจฉัยพยานหลักฐาน ว่าน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ และพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่ ซึ่งถ้าคดีนั้นไม่ผ่านการวินิจฉัยพยานหลักฐานนี้แล้ว พนักงานอัยการต้องมีคำสั่งไม่ฟ้อง ไม่ว่าจะคดีนั้นจะมีความสำคัญหรือมีความร้ายแรงเพียงใดก็ตาม โดยยึดหลักกฎหมายสุภาษิตว่า “ปล่อยผู้กระทำผิดสิบคน ดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์หนึ่งคน” แต่ถ้าคดีนั้นผ่านเกณฑ์การวินิจฉัยพยานหลักฐานแล้ว พนักงานอัยการก็จะต้องวินิจฉัยใน

¹⁶ นายจรูญ พานิชยิ่ง เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง “อำนาจสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ ศึกษาปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการค้นหาความจริงในคดีอาญาก่อนฟ้อง” สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ หลักสูตรอัยการจังหวัด รุ่นที่ 27 พ.ศ. 2550 หน้า 97 – 99

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาว่าการฟ้องดำเนินคดีนั้น จะเป็นประโยชน์สาธารณะชนหรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศหรือไม่¹⁷

เกณฑ์การวินิจฉัยพยานหลักฐาน

1. การที่คดีจะผ่านเกณฑ์นี้ได้ นั้น พนักงานอัยการจะต้องมั่นใจได้ว่ามีคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอ ที่จะทำให้คดีมีโอกาสที่ผู้ต้องหาแต่ละคนจะถูกตัดสินใจกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา แต่ละข้อหาได้อย่างแท้จริง อีกทั้งพนักงานอัยการจะต้องพิจารณาด้วยว่าคดีนั้นฝ่ายผู้ต้องหาจะมีข้อต่อสู้ประการใด และข้อต่อสู้นั้นจะมีผลต่อคดีของพนักงานอัยการอย่างไร

2. กรณีมีโอกาสที่จะถูกตัดสินได้ว่ากระทำความผิดอย่างแท้จริงนั้น มีลักษณะเป็นภาวะวิสัย ซึ่งหมายถึง โอกาสที่ศาลจะมีคำพิพากษาว่าจะได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา นั้น มีมากกว่าที่จะพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา

3. ในการวินิจฉัยว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่นั้น พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาด้วยว่า พยานหลักฐานนั้นสามารถใช้นำสืบต่อศาลได้หรือไม่ และพยานหลักฐานนั้น มีความเชื่อถือหรือไม่เพียงใด แม้ว่าในหลายๆ คดีจะไม่มีเหตุที่ทำให้ประเด็นดังกล่าวเป็นที่น่าสงสัยก็ตาม แต่ก็มีบางคดี ที่พยานหลักฐานต่างๆ ที่ไม่สมบูรณ์ดังที่ปรากฏให้เห็นในชั้นแรก ดังนั้นในการวินิจฉัยเกี่ยวกับพยานหลักฐานพนักงานอัยการจะต้องตั้งคำถามต่อตนเอง ดังนี้

1) พยานหลักฐานนั้นสามารถใช้นำสืบต่อศาลได้หรือไม่

มีความเป็นไปได้ที่ศาลอาจมีคำสั่งตัดพยานหลักฐานนั้นหรือไม่ เนื่องจากมีบทบัญญัติของกฎหมายบางประการที่ห้ามการนำพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องบางประเภทเข้าสืบในชั้นพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นอาจมีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีตัวอย่างเช่น มีแนวโน้มที่พยานหลักฐานนั้นอาจถูกห้ามมิให้นำเข้าสืบเพราะเหตุว่าพยานหลักฐานนั้นได้มาโดยมิชอบหรือพยานหลักฐานเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งต้องห้ามนำเข้าสืบ ซึ่งในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานอื่นเพียงพอที่จะทำให้จำเลยมีโอกาสที่จะถูกตัดสินได้ว่าได้กระทำความผิดอย่างแท้จริง อีกหรือไม่

2) พยานหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่

ก. ในกรณีเป็นคำรับสารภาพมีความเป็นไปได้ว่า คำรับสารภาพนั้นไม่น่าเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นเพราะอายุ สติปัญญาหรือความไม่เข้าใจใดๆ ของจำเลยเป็นต้น

¹⁷ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21

ข. มีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า พยานอาจมีพื้นฐานเดิมหรือเบื้องหลังที่จะทำให้อคติของพนักงานอัยการเสียหายได้ เช่น พยานมีมูลเหตุจูงใจที่น่าเคลือบแคลงใดๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบกับทัศนคติของพยานที่มีต่อคดีของพนักงานอัยการหรือพยานมีประวัติการกระทำ ความผิดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับคดีนี้มาก่อน เป็นต้น

ค. ในกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตัวจำเลยว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือไม่ พนักงานอัยการต้องพิจารณาว่า พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดจำเลยนั้น มีเพียงพอหรือไม่

3) พนักงานอัยการ ไม่ควรละเลยต่อพยานหลักฐานเพียงเพราะไม่แน่ใจว่า พยานหลักฐานเหล่านั้นจะสามารถนำเข้าสู่สืบได้หรือไม่ มีความน่าเชื่อถือเพียงพอหรือไม่ แต่พนักงานอัยการควรให้ความสนใจต่อพยานหลักฐานอย่างจริงจังในการที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีโอกาส ที่ผู้ต้องหาจะถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดอย่างแท้จริงหรือไม่

3.1.6 ในการใช้ดุลพินิจสั่งคดีของพนักงานอัยการ นอกจาก จะมีความถูกต้อง เป็นธรรมแล้ว จะต้องมีความโปร่งใสสามารถถูกตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจ ไปในทางมิชอบหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ การควบคุมตรวจสอบกระทำในรูป

ก. การตรวจสอบโดยองค์กรภายใน

เนื่องจากการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดมี ผู้บังคับบัญชารับผิดชอบตามลำดับชั้น ผู้บังคับบัญชาก็เป็นผู้ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน¹⁸ ตรวจสอบรายงานผลคดี ที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง คดีไม่รับของกลาง เรียกสำนวนมาตรวจสอบ¹⁹ การรายงานข้อบกพร่อง โดยอัยการสูงสุด²⁰

ข. การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกในกระบวนการยุติธรรม

โดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการชั้นต้นหรือไม่ หากไม่เห็นชอบก็ทำตามเห็นแย้งตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 หรือโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้อง คดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97 หรือโดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 34

ค. การตรวจสอบจากประชาชน

18 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 22

19 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 23

20 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 153

ค.1 ผู้เสียหายอาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเอง หากไม่พอใจในผลคดีที่อัยการสั่งไม่ฟ้อง ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 และเมื่อผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องก็มักจะขอให้ศาลออกหมายเรียกสำนวนการสอบสวน ซึ่งอยู่ที่สำนักงานอัยการไปประกอบการพิจารณา

ค.2 ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียขอทราบความเห็นของพนักงานอัยการในคดีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องได้²¹

ค.3 นอกจากนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะกรรมการชุดต่างๆ ของรัฐสภา สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ตลอดจนสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ก็สอบถามผลการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการได้

3.2 Intellectual Property หมายถึง ต้นทุนทรัพย์สินทางปัญญาด้านแนวทางการดำเนินคดี ที่เคยดำเนินการมาแล้วประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับของอัยการและสังคม ซึ่งได้มาจาก

3.2.1 ตัวอย่างคดี (Best Practice) ที่ได้รวบรวมไว้ที่สำนักงานวิชาการหรืออัยการนิเทศ หรือวารสารอัยการ

3.2.2 แนวทางการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์อัยการผู้เชี่ยวชาญ (Task Inference) โดยคำนึงถึง

ก. การตรวจพยานหลักฐาน ว่ามีข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบความผิดของกฎหมายหรือไม่

ข. การชี้แนะพยานหลักฐานว่า พยานบุคคลใดเป็นประจักษ์พยานพยานบอกเล่า หรือพยานพดติเหตุแวดล้อม กรณีพยานมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ พยานหลักฐานได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ค. การปรับข้อกฎหมาย

ค.1 กระบวนการมาตรฐานของ Common KADS ซึ่งประกอบด้วยวิธีการจับความรู้ (Knowledge Capture) การวิเคราะห์ความรู้ (Knowledge Analysis) การสังเคราะห์ความรู้ (Knowledge Synthesis) และการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) ในคดีสำคัญจากอัยการ ผู้ดำเนินคดีนั้น หรือจากชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) หรือจากการประชุมสัมมนา หรือจากเอกสารทางวิชาการ

3.3 Intangible Asset หมายถึง ต้นทุนทรัพย์สินทางปัญญาด้านการดำเนินคดีอาญาที่มีอยู่ในตัวบุคคลอัยการผู้เชี่ยวชาญ แต่ยังไม่ถ่ายทอดความรู้ออกมาให้ปรากฏ หรือความรู้ที่ปรากฏ

²¹ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 24

เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วแต่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ หรือสื่อต่างๆ ซึ่งจะต้องนำความรู้ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการพิจารณาวินิจฉัยสังคดีอาญา ให้มีประสิทธิภาพโดยมี แหล่งที่มาจาก

- รายชื่ออัยการผู้เชี่ยวชาญ
- คำชี้ขาดความเห็นแย้ง
- คำพิพากษาศาลฎีกา
- แหล่งสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสังคดี

การนำ กรอบ SFCP สู่อำนาจปฏิบัติ

การนำกรอบ SFCP เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการวินิจฉัยสังคดีทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวข้างต้นให้เป็นรูปธรรมนั้น ใช้แนวทางของ Skandia II โดย การขับเคลื่อนใน 2 รูปแบบ คือ

1. ผ่าน Roll-out Project ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายใน 4 ด้าน ได้แก่

1.1. Financial Focus: : Managers Collaboration & Supporting

1.2. Customer Focus: : Users Collaboration & Management

1.3. Process Focus : In-house Training & Seminar or Meeting

ส่งเสริมการบรรจุ SFCP ในหลักสูตรการฝึกอบรม พนักงานอัยการ
ระดับต่างๆ เช่น อช. อจ. อฝ. เป็นต้น

1.4. Renewal & Development Focus: KE & KM Team Training or Seminar/Meeting

KMS evaluation & Development Plan

KE Fund promotion

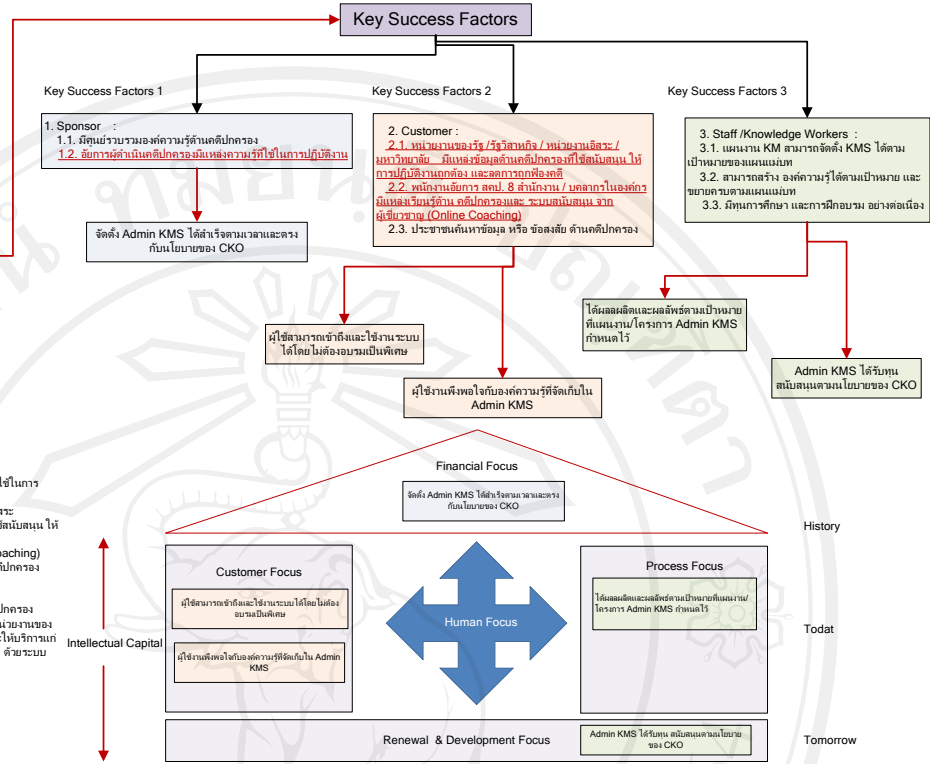
Skandia II : Intellectual Capital of Admin KMS : แผนภูมิแสดงทุนทางปัญญา สนับสนุนกลยุทธ์ของ Admin KMS กลุ่ม 6

Stakeholder Analysis :

1. Sponsor :
 - 1.1. สำนักงานอัยการสูงสุด
 - 1.2. สำนักงานคดีปกครอง
2. Customer :
 - 2.1. ภายนอก ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ/รัฐสภาหรือ / หน่วยงานอิสระ / มหาวิทยาลัย
 - 2.2. ภายใน ได้แก่ พนักงานอัยการ สปป.
8. สำนักงาน / บทบาทในองค์กร
 - 2.3. สภามหาวิทยาลัย
 - 2.3.1. วิทยาเขต
 - 2.3.2. คณะ
 - 2.3.3. ภาควิชา
3. Staff / Knowledge Workers :
 - 3.1. KM Board /CKO
 - 3.2. Km Team
 - 3.3. KE

Business Concept & Strategy :

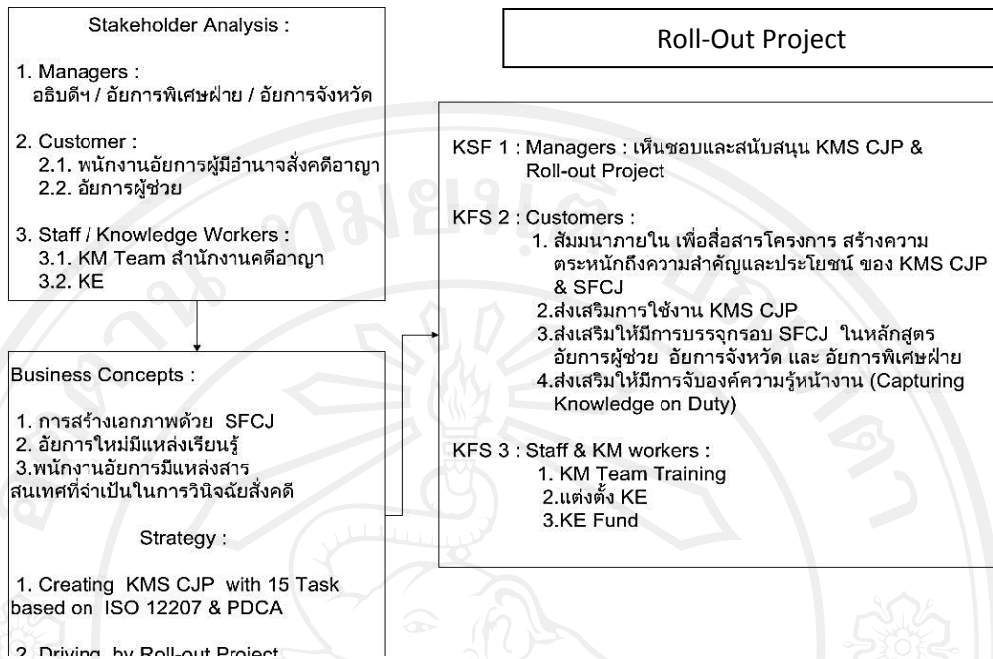
1. Business Concept :
 - 1.1. Metaphor : Knowledge Buddy
 - 1.2. Analogy :
 - อัยการผู้ดำเนินคดีปกครอง มีแหล่งความรู้ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
 - หน่วยงานของรัฐ / รัฐสภาหรือ / หน่วยงานอิสระ / มหาวิทยาลัย มีแหล่งข้อมูลด้านคดีปกครอง ที่ใช้สนับสนุน ให้การปฏิบัติงานถูกต้อง และลดการฟ้องคดี
 - ระบบสนับสนุนจากพี่ช่วยชาย (Online Coaching)
 - ประชาชนเห็นหาข้อมูล หรือ ข้อสงสัย ด้านคดีปกครอง
2. Strategy :
 - เป็นศูนย์กลางรวบรวมองค์ความรู้ด้านคดีปกครอง ซึ่งใช้งานได้ทั้งพนักงานอัยการปฏิบัติงาน หรือ หน่วยงานของรัฐ / รัฐสภาหรือ และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และให้บริการแก่ประชาชน เช่น การให้คำปรึกษาทางคดีปกครอง ด้วยระบบช่วยเหลือจากพี่ช่วยชาย (Online Coaching) *

รูปที่ 2.10. การขับเคลื่อน SFCP ด้วย Skandia II Model

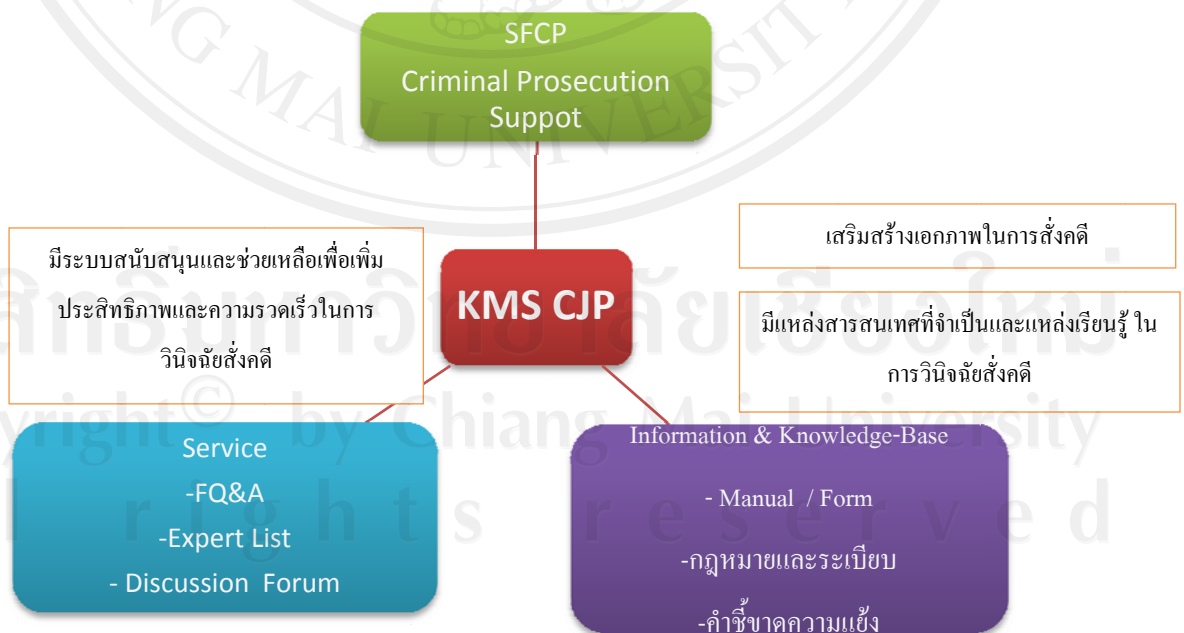
2. ผ่านระบบการจัดการความรู้เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการวินิจฉัยสั่ง

คดีของพนักงานอัยการ (Knowledge Management System to improve the efficiency in criminal judicial of Public Prosecutor: KMS CJP) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการค้นคว้าแบบอิสระ โดยการออกแบบระบบการจัดการความรู้และการขับเคลื่อน KMS CJP นั้น ให้สอดคล้องกับ SFCP ดังกล่าวข้างต้น ตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

รูปที่ 2.11 Skandia II ในการขับเคลื่อน IC

รูปแบบโครงสร้างของ KMS CJP นำการวิเคราะห์ Business Concepts & Stakeholder มาใช้ในการกำหนดโครงสร้างของระบบการจัดการความรู้ KMS CKJ ได้ ดังต่อไปนี้

รูปที่ 2.12 โครงสร้างของระบบ KMS CJP

KMS CJP เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างต้นทุนทางปัญญาแก่พนักงานอัยการ โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Knowledge Management System KMS) นี้ จะทำให้ระบบการจัดการความรู้สามารถทำให้พนักงานอัยการทั่วประเทศ ได้เข้าถึงองค์ความรู้ในแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ กฎหมาย ระเบียบ คำพิพากษาศาลฎีกา และคำชี้ขาดความเห็นแย้งที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบวินัยจรรยาบรรณของพนักงานอัยการได้สะดวกรวดเร็ว

นอกจากนี้พนักงานอัยการสามารถเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถประมวลผลความรู้ในการพิจารณาสำนวนวินัยจรรยาบรรณคดีอาญา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์

ประการสุดท้ายทำให้ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีต่อการพิจารณาวินัยจรรยาบรรณของพนักงานอัยการ ได้รับการแก้ไขเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้องค์กรอัยการเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีมาตรฐานในระดับสากลเป็นที่ศรัทธาของประชาชนในประสิทธิภาพ